

TRENDS IN
OPLEIDEN

10 *tips om een
mediarel te winnen*

**'RAADSLID MOET
SIMULTAAN SCHAKEN'**

Bas Denters over
controle 2.0

**RAADSLID
IN ONTWIKKELING**

Academie

Versterk je positie

Hoe versterk je je positie als raadslid? Met kennis die beweegt en laat bewegen. Want onwrikbaarheid doet te weinig recht aan aan de vragen van nu. De VNG Academie vertaalt actuele kennis naar de veranderende praktijk. Zo geven onze workshops je positie als raadslid extra stevigheid. Met kennis die zonder keilbout kan.

 Dilemmatraining sociaal domein

Reflecteren op dilemma's in het sociaal domein

 Workshop Omgevingswet

Wat betekent de omgevingswet voor u als raadslid?

 Workshop Regionaal Samenwerken

De WGR en hoe krijg je als Raad inzicht in samenwerking?

 Workshop Financiën

Leer de beginselen van gemeentefinanciën

'EEN RAADSLID IS NOOIT UITGELEERD'

5 VRAGEN

aan Mark den Boer,
voorzitter van Raadslid.Nu

Wat is de grootste uitdaging van raadsleden?

'De grootste uitdaging is een goede balans vinden tussen de drie rollen die een raadslid heeft. De decentralisaties en de gemeenschappelijke regelingen vragen veel tijd voor de controlerende rol. De volksvertegenwoordigende rol komt daardoor wel eens in de knel en dat is nu net de rol die raadsleden energie en plezier geeft.'

Hoe gaan de raadsleden om met deze uitdaging?

'Bij gemeenschappelijke regelingen zoeken raadsleden van verschillende gemeenten elkaar steeds vaker op. Door samen op te trekken wordt de controlerende rol slimmer ingevuld en leren raadsleden ook van elkaar. De tijdsinvestering wordt zo ook over meerdere raadsleden verdeeld.'

Hoe kunnen raadsleden werken aan hun eigen ontwikkeling?

'Een raadslid is nooit uitgeleerd. De samenleving staat immers ook niet stil. Er is een uitgebreid aanbod aan opleidingen en trainingen voor individuele raadsleden en fracties. Maar het is ook belangrijk om met de raad als geheel tijd en geld vrij te maken voor de eigen ontwikkeling.'

Welke baat hadden raadsleden in 2015 bij het werk van Raadslid.Nu?

'In 2015 heeft Raadslid.Nu een opleidingsgids uitgebracht die bij al onze leden en elke griffier op de mat is gevallen. Hierin hebben we inzichtelijk proberen te maken wat het aanbod aan opleidingen en trainingen is. De gids was een van de concrete en tastbare resultaten waarmee wij raadsleden op weg helpen om zichzelf te ontwikkelen tot een nóg beter raadslid. Dit magazine is daar een mooi vervolg op.'

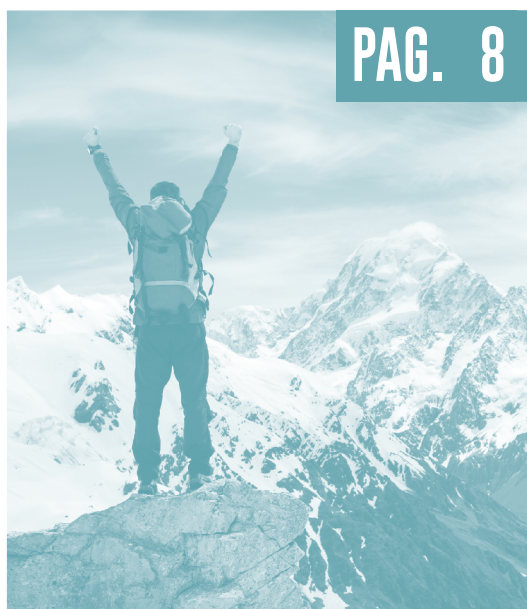
Wat is het doel van dit magazine?

'Het toerusten van raadsleden om hun werk goed te kunnen doen is een van de kernactiviteiten van Raadslid.Nu. Dit opleidingsmagazine is een van de middelen waarmee wij raadsleden willen ondersteunen en inspireren om te werken aan hun eigen ontwikkeling.'

INHOUD

RUST EN BESLUITKRACHT STIMULEREN AANZIEN LOKALE POLITIEK

Het onderzoek 'Aanzien of afzien?' van Lex Cachet en Niek Verkaik bevestigt dat de autoriteit van de gemeenteraad onder druk staat. Toch zijn er genoeg manieren waarop een raadslid gezag kan afdwingen.

'STOP MET SCOREN'

Rien Fraanje over nieuwe taken in het sociaal domein: 'Het belang van de burger moet wel voorop staan.'

10 TIPS OM EEN MEDIAREL TE WINNEN

Je kunt als raadslid het nieuws prima naar je hand zetten. Dan moet je wel goed voorbereid zijn.

TRENDS IN OPLEIDEN

De acht belangrijkste voorspellingen van drie deskundigen op een rij.

VRIENDEN VAN DE RAAD

Een burgemeester, een griffier en een gemeentesecretaris vertellen hoe zij aankijken tegen raadsleden.

GEREEDSCHAPSKIST VOOR RAADSLEDEN

De belangrijkste gereedschappen op een rij, plus de plaatsen waar ze klaarliggen.

DUBBELE GEVOELENS BIJ REGIONALE SAMENWERKING

Drie raadsleden vertellen over hun ervaringen: 'Je moet accepteren dat het vinden van een nieuwe plek in het samenwerkingsverband nog een zoekproces is.'

PAG. 26

BAS DENTERS OVER CONTROLE

'Eigenlijk moet je als raad vooraf bepalen welke speelruimte je een college geeft.'

PAG. 30

EN VERDER:

5 VRAGEN AAN DE VOORZITTER	PAG. 3
INTERVIEW MET MARIJE VAN DEN BERG	PAG. 13
PROFIEL: RAADSLID OP TRAINING	PAG. 22
HOE EEN CRISIS TE BEZWEREN	PAG. 24
ONDERZOEKSRAPPORTEN	PAG. 32
KENNISPARTNERS VAN RAADSLID.NU	PAG. 36
LIDMAATSCHAP	PAG. 38

COLOFON

Redactie – Rob Visser, NRI – www.hetnri.nl
Ontwerp en opmaak – PINTA – www.pinta.nl
Drukwerk – Drukkerij De Bink (www.bink.nl)
Opdrachtgever – Raadslid.Nu,
Nederlandse Vereniging voor Raadsleden

Den Haag/Bussum, 2016
Copyright Raadslid.Nu, Nederlandse Vereniging voor
Raadsleden, 2016

Contact en advertentieverkoop

Raadslid.Nu – Nederlandse Vereniging voor Raadsleden
Postbus 30435, 2500 GK Den Haag
Tel: 070-373 8195
www.raadslid.nu
info@raadslid.nu

RUST EN BESLUITKRACHT STIMULEREN AANZIEN LOKALE POLITIEK

Het gezag van de raad

Het gezag van de gemeenteraad wordt steeds vaker in twijfel getrokken. Crises, schandalen, regelgeving en regionalisering maken het de raadsleden moeilijk.

Het aanzien van de gemeenteraad neemt af, volgens burgers en journalisten. Het onderzoek 'Aanzien of afzien?' van Lex Cachet en Niek Verkaik bevestigt dat de autoriteit van de gemeenteraad onder druk staat. Schandalen in de lokale politieke arena en politieke crises zijn de oorzaak hiervan. Ook ervaart de burger een gebrek aan probleemoplossend vermogen. Complexe regelgeving en regionalisering van bevoegdheden staan besluitvorming van de raad in de weg.

KWALITEIT VRAAGT VISIE

Toch hoeven raadsleden het tanende gezag niet lijdzaam te ondergaan. Voor een deel hebben ze hun invloed in eigen hand. Vijf factoren beïnvloeden het aanzien van de raad, blijkt uit onderzoek in opdracht van Raadslid.Nu. Het gaat om de kwaliteit van de raadsleden, hun benaderbaarheid, het probleemoplossend vermogen van de raad, integriteit en politiek-bestuurlijke rust.

De kwaliteit van de raad bestaat uit kennis en vaardigheden van de raadsleden, hun natuurlijke gezag en hun ervaring in de lokale politiek. Deze kwaliteiten hebben ze nodig voor focus op hoofdlijnen, het vermogen om daarover te communiceren, hun rolbewustzijn, (waar gaat de raad over?) en hun visie. Hoe beter raadsleden duidelijk kunnen maken naar welke samenleving zij streven, hoe beter zij de burger het gevoel geven dat er iets te kiezen valt in hun gemeente.

MACHTSVERHOUDINGEN

Een andere factor waarmee raadsleden hun gezag kunnen beïnvloeden, is hun benaderbaarheid. Die is veel groter dan die van provinciale en landelijke politici. De burger is goed in staat om te reageren op wat lokale politici doen.

Wat niet wil zeggen dat lokale politici daar iets mee kunnen. Hun probleemoplossend vermogen is een probleem voor hen. Mede door gebrek aan informatie en

door de toenemende complexiteit van beleidsterreinen. Andere factoren die daarop van invloed zijn, zijn 1) lokale bevoegdheden worden steeds meer regionaal gebundeld; 2) parttime raadsleden hebben een achterstand in kennis ten opzichte van bestuurders en 3) generalisten ervaren hetzelfde tegenover specialisten.

HOGERE EISEN

Een andere ondermijnende factor voor het gezag van de raad is de integriteit die steeds meer ter discussie staat. Onder meer door hogere eisen en verwachtingen. En door de opkomst van social media kunnen kleine akkefietjes al snel opgeblazen worden tot een groot schandaal.

ZO DWING JE GEZAG AF:

- ontlast jezelf door steun te organiseren van griffies en fractiemedewerkers die de tijd krijgen om hun werk volwaardig te doen
- communiceer met de burger via de griffie in plaats van via het ambtelijk apparaat
- krijg meer grip op het beleid door duidelijkheid over doelen en voorwaarden van decentralisering
- maak het raadslidmaatschap aantrekkelijker door korter te vergaderen
- geef de burger helderheid: als de raad ergens niet over gaat, leg uit waar de bevoegdheden wel zitten
- voorkom integriteitsproblemen met een goede screening en grijp drastisch in bij het ontstaan ervan
- verhoog de vergoeding aan raadsleden van kleine gemeentes
- vermijd ruzies en herhalingen van zetten
- evalueer de dualisering
- besef dat meer aanzien van de raad de kans vergroot om politiek talent te werven voor de volgende zittingsperiode

Ria Horenga (CDA, Leek):
'De burger bepaalt wat ik bereikt heb'

'Het is leuk om resultaten te melden, maar het is uiteindelijk aan de burger om te beoordelen of ik wat bereikt heb. Toen het college zo attent was om te signaleren dat er ruimte was om kwetsbare groepen een financiële tegemoetkoming te geven, rees de vraag hoe daarover gedacht werd bij de buurgemeenten waarmee we in een herindeling zitten. Met collegepartner PvdA hebben we als fractie toen een bezoek gebracht aan onze partijgenoten in Marum, Zuidhorn en Grootegast. Het is gelukt om ze te overtuigen, zodat ook hun inwoners met een minimuminkomen vaker een beroep kunnen doen op regelingen voor bijvoorbeeld ziektekosten en sporten.

Ook bij de invoering van de WMO proberen we samen met fusiegemeenten de pijn te verzachten. Er wordt nogal eens op landelijk niveau over mensen beslist, zonder kennis van de praktijk en zonder dat wij onze rol op lokaal niveau kunnen spelen. We hebben gebruik gemaakt van de huishoudelijke toeslag om een overgangperiode te creëren van 2 jaar, zodat zorggebruikers kunnen wennen aan de versoerde regeling. Die gaat begin 2017 echt pijn doen, als de huishoudelijke hulp uit het pakket is verdwenen.

Als fractie gaan we vaak in gesprek met allerlei geledingen in de samenleving: van scholen tot ondernemers en van deskundigen tot burgers. Iedere maand plaatsen we een filmpje onder het motto 'Op de stoel bij het CDA', waarin iemand vertelt wat er leeft en wat de politiek kan doen. Daarmee voeden én profileren we onszelf.'

Jan Smits (Democraten Roerdalen, Roerdalen):
'Ik kreeg iedereen mee'

'Alle vijf factoren uit het onderzoek zijn volgens mij belangrijk. Wat kwaliteit betreft: aan de debatten merk je soms dat er raadsleden zijn die geen idee hebben waar het eigenlijk over gaat. De benaderbaarheid is een heikel punt. Ik weet zeker dat alle raadsleden netjes terugbellen als een burger heeft gebeld, dat is geen probleem. Maar onderling is de benaderbaarheid gering, de fracties van oppositie en coalitie wantrouwen elkaar. Debatten worden niet gevoerd op basis van argumenten, maar vanuit het eigen kamp. 'Als zij daarvoor zijn, dan stemmen wij tegen.'

Je zou zeggen dat dit gevolgen heeft voor de bestuurlijke rust, maar dat valt mee. De steun voor het college is groot. Er leven veel frustraties, maar die komen voorlopig niet tot uitbarsting. De burgemeester speelt daarbij een constructieve rol, helaas kan hij niet altijd voorkomen dat de partijen tegenover elkaar blijven staan.

Ik probeer een neutrale rol te spelen en ben benaderbaar voor alle andere fracties. Soms dring ik bij een wethouder aan op een betere beantwoording van een vraag vanuit de oppositie. Of ik adviseer het betrokken raadslid in de wandelgangen om die vraag anders te stellen. In het kader van deregulering wilde ik de hele gemeente vrij maken van welstandsregels. Eerst was de hele raad tegen en de wethouder ook. Met een goede argumentatie en een beetje humor gebeurde wat ondenkbaar was: het voorstel werd unaniem aangenomen en wordt ook uitgevoerd.'

Marceline Schopman (PvdA, Haarlem):
'Bestuurlijke rust vraagt dat je luistert'

'Al die vijf factoren uit het onderzoek zijn in de praktijk relevant. Wat kwaliteit betreft: alle raadsleden bereiden zich serieus voor en zijn kritisch op het ambtelijk apparaat en het college. Het komt wel voor dat de kwaliteit van ambtelijke stukken voor verbetering vatbaar is. Dat leidt dan soms tot wantrouwen, alsof er iets wordt achtergehouden. Ik ga uit van wederzijds vertrouwen tussen college en raad. Dat betekent: je best doen om het vertrouwen waar te maken en vragen om opheldering als je merkt dat je vertrouwen in de ander wordt aangetast.

Als je dit niet uitspreekt of niet luistert naar elkaar, komt de bestuurlijke rust in het gedrang. Dat is niet vreemd. Als irritaties gaan woekeren komt er een uitbarsting, thuis en ook op je werk.

Wat ik heb bereikt is het aannemen van een motie over sociale woningbouw. Nu de rol van corporaties verandert en meer mensen aanspraak doen op sociale woningbouw, wilde ik het aantal sociale huurwoningen in de gemeente verhogen van 18.000 nu naar 20.000 in 2020. Voor een evenwichtige verdeling moet de uitbreiding vooral in stadsdeel Zuid-West gebeuren.

De motie is aangenomen met een ruime meerderheid en wordt uitgewerkt in prestatieafspraken voor corporaties. Dat komt vooral omdat ik de raad heb kunnen overtuigen dat sociale woningbouw zeer gewenst is (dus geen links speeltje) en ook haalbaar. Daarnaast was van belang dat ik met dezelfde argumenten draagvlak kreeg bij het college en de corporaties.'

***Bram Diepstraten (Velsen Lokaal, Velsen):
 'Wees aanspreekbaar op je integriteit'***

'Die vijf factoren zijn allemaal relevant, vooral kwaliteit en integriteit. De kwaliteit van de raad komt ten goede aan de besluitvorming en je straalt ook uit dat je weet waar je het over hebt. Dat is belangrijk omdat je dan, als hoogste orgaan in de gemeente, je rol goed kunt spelen. Dit vraagt om een gedegen voorbereiding, de durf om gewoon een vraag te stellen als je iets niet snapt en sensitiviteit voor de haalbaarheid van een voorstel. Bovendien is ook loyaliteit nodig, zowel naar het programma waarop je gekozen bent als naar je eigen geweten.

Vorige week hadden we een raadsbrede sessie over integriteit. Blijkbaar vond niet iedereen het onderwerp belangrijk: twee derde van de raadsleden was afwezig. Wat ik heb geleerd is dat er een grijs gebied bestaat waarin meerdere keuzes verdedigbaar zijn. Voorkomen dat je op een hellend vlak belandt, betekent dat je afweegt en reflecteert, ook samen met anderen. Je moet elkaar aanspreken als je twijfelt aan iemands integriteit en natuurlijk open staan om aangesproken te worden. Zelfs als je veel moeite met die persoon hebt moet je dat signaal serieus nemen, ook als je zelf vindt dat je heel integer bezig bent.

Een van de speerpunten van onze fractie is vernieuwing van de democratie. Met onafhankelijk raadslid Beryl Dreijer hebben we twee moties ingediend om participatie en burgerinitiatief te stimuleren. We kregen raadsbrede steun door aan te tonen dat een open en transparant bestuur bijdraagt aan de uitvoering van het coalitieakkoord.'

‘STOP MET SCOREN’

Rien Fraanje over nieuwe taken in het sociaal domein

De gemeenteraad heeft alsmaar meer taken op haar bord gekregen de laatste jaren. Meer middelen voor goed bestuur kwamen er echter niet. De vraag is hoe een raad onder deze omstandigheden wint aan kwaliteit, zonder kopje onder te gaan in politiek geharrewar. Bestuurskundige Rien Fraanje boog zich hierover op verzoek van Raadslid.Nu.

Voorzitter, het kan niet zo zijn dat ...’ Terwijl op de perstribune gretig notities worden gemaakt, komt een uitlating die de oplossing van een probleem niet dichterbij brengt. Hoe bewaak je met elkaar de kwaliteit van het debat in de raad, te midden van een steeds complexer krachtenveld? Daarover schreef Rien Fraanje het essay ‘Sturen in dienstbaarheid’ in opdracht van Raadslid.Nu. Fraanje was onder meer lid van de Amsterdamse deelraad Nieuw-West. Momenteel is hij waarnemend directeur van het wetenschappelijk instituut van het CDA.

‘Winstpunt is dat het belang van de lokale democratie alleen maar is gegroeid’, stelt Fraanje in een toelichting op het rapport. ‘Als het je doel is de samenleving beter te maken, zorg dan dat het debat zuiver blijft en niet gefixeerd raakt op incidenten. Je kunt niet altijd voorkomen dat zich een drama afspeelt bij een gezin dat onder toezicht staat. Als dat gebeurt, betuig dan je spijt en kijk hoe er lering uit getrokken kan worden. Vlucht niet in regulering, dat werkt alleen maar verstikkend voor de professionals. En ze gaan zich bij een onverhoopt volgend drama verschuilen achter diezelfde regels.’

GOODWILL

Is het niet eigen aan politici om elkaar de loef af te steken en scoringskansen zo snel mogelijk te benutten? Fraanje: ‘Het is logisch dat er naar hartenlust geprofileerd wordt, maar het belang van de burger moet wel voorop staan. In mijn eigen periode als raadslid heb ik eens bemiddeld tussen twee conflictpartijen. Het heeft me veel goodwill opgeleverd dat ik er politiek geen misbruik van gemaakt heb.’

De raad kan zelf voorkomen dat een discussie escaleert in scoringsdrift, zegt Fraanje. ‘Behalve het college kun je ook elkaar interpelleren, bijvoorbeeld over de vraag hoe het debat moet worden gevoerd. Spreek aan het begin van het politieke jaar met elkaar af welke uitlatingen discutabel zijn. Bijvoorbeeld het eisen van een garantie van de wethouder dat een incident zich niet zal herhalen. Zoiets doet het misschien heel goed in de publiciteit, maar je komt er niet verder mee.’

PUBLIEKE OPINIE

Ook hecht Fraanje veel waarde aan de ombudsfunctie van raadsleden. 'Ze kijken daar zelf vaak op neer, maar het is wel je taak om mensen te helpen die stuklopen op regels, soms door ambtelijke onwil. Ze moesten eerst zelf proberen het probleem op te lossen en als ze niet wisten bij welke afdeling ze moesten zijn, zocht ik dat op. Maar andere mensen waren al drie keer van het kastje naar de muur gestuurd. Dan stelde ik vragen aan de wethouder. Niet zelden bleek dat de wethouder schrok van het verhaal en snel orde op zaken stelde. Als dat niet gebeurt, kan een raadslid altijd nog publiciteit zoeken en zo een beroep doen op de publieke opinie.'

Burger als bondgenoot

De lokale overheid zit in een stroomversnelling van veranderingen, zo stelt het essay 'Sturen in dienstbaarheid' van Rien Fraanje. Enerzijds is er de taakverzwaring rond de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ), de Participatiewet en jeugdzorg. Tegelijk met deze uitbreiding van verantwoordelijkheden worden grote bezuinigingen door het rijk opgelegd. De gemeenteraad moet maar zien hoe bij dit alles de rollen van kaderstelling, controle en volksvertegenwoordiging worden waargemaakt.

Betrokken burger

Staat de lokale politiek er alleen voor? Volgens de auteur allerminst. Stop met het stellen van alleen maar meetbare doelen, adviseert hij. De zogenaamde SMART-doelstellingen waarop je goed kunt meten en calculeren, passen niet bij de nieuwe taken voor ondersteuning, jeugdzorg en participatie. Beter is het om aan te sluiten bij de betrokkenheid van de burger. De Nederlandse burger is bovengemiddeld betrokken bij de samenleving. Pogingen om die burger te veranderen zijn ineffectief en vooral onterecht. Bijna nergens ter wereld hebben mensen zoveel sociale contacten, zijn lid van zoveel organisaties en doen zo intensief vrijwilligerswerk. Zonder substantiële tegenprestatie zijn zij bereid om het openbaar groen te beheren, hun eigen energie op te wekken en een zwembad draaiend te houden.

Kandidatenlijst

Een gemeente die doelmatig wil zijn, heeft een dienstbare opstelling van de gemeenteraad nodig. Samenwerken is daarbij het sleutelwoord. En niet het profileren in de raad om de positie op de volgende kandidatenlijst veilig te stellen. Dat leidt alleen maar tot vragen zonder belangstelling voor een antwoord en tot pleidooien voor meetbare doelstellingen en krachtadig optreden. In plaats daarvan moeten dienstbaarheid en dialoog kernbegrippen vormen voor de hedendaagse raad, aldus Fraanje.

DE RAAD ALS ARENA

Zo bouwt een raad aan bestuurlijke kwaliteit:

- stop met het formuleren van (meetbare) doelen als de gemeente bij de realisatie afhankelijk is van andere partijen
- formuleer procesdoelen, zoals voor het aantal burgers dat bij de planvorming is betrokken, de mate waarin ze hebben kunnen meepraten en zich gehoord voelen, de hoeveelheid draagvlak
- vraag van de lokale rekenkamer om de realisatie van deze procesdoelen onder de loep te nemen, in plaats van de oude beleidsdoelen
- geef ruimte aan burgers en professionals om binnen gestelde kaders naar bevinding van zaken te handelen
- respecteer het resultaat van de dialoog met burgers als daarbij de afgesproken stappen zijn gevolgd
- organiseer je eigen toetsing: in aanvulling op de rapportages van college en rekenkamer, organiseer zelf een bijeenkomst, een schouw of andere manieren om te zien wat het beleid oplevert. Gebruik de verkregen informatie voor het debat
- versterk de ombudsfunctie van de raad en bundel signalen van burgers die tot beleidsverbetering kunnen leiden
- geniet van de informatiewaarde en de tijdswinst als je minder vergadert en meer contact hebt met de burger
- spreek met elkaar af hoe je de kwaliteit van het debat bevordert, zodat inhoud prevaleert boven proflering
- bevrage niet alleen het college over de voortgang van het beleid, maar ook zorginstellingen, onderwijsorganisaties en woningcorporaties over hun bijdrage aan de publieke zaak
- maak van de raad een arena waar individuen, organisaties en politieke organen elkaar ontmoeten om te discussiëren over het vormgeven van de samenleving

VERGADERSTUKKEN PUBLICEREN

PAPIERLOOS VERGADEREN

LIVE UITZENDEN VAN VERGADERINGEN

TOEGANKELIJK ARCHIVEREN

SCHRIFTELIJK VASTLEGGEN

'MAAK COALITIEAKKOORD 2018 PARTICIPATIEF'

Interview met Marije van den Berg

Burgerkracht is onstuitbaar. Zelfs als de overheid participatie zou verbieden, dan gaan burgers er gewoon mee door. Hun initiatieven zijn heel divers qua beleidsterrein, omvang en professionaliteit, terwijl ze ook wat gemeen hebben: een grote betrokkenheid. Hoe speel je daarop in? Marije van den Berg, ex-raadslid en vandaag de dag actief als deskundige in de lokale 'netwerkdemocratie', geeft haar mening.

WELKE ONTWIKKELINGEN VERWACHT U ROND BURGERKRACHT?

'Raden, colleges en ambtenaren zijn bezig leerervaringen te verzamelen en dat is ook nodig. Het lokale bestuur heeft nu nog twee jaar om de weg te effenen zodat burgerkracht bij de raadsverkiezingen van 2018 echt een plek heeft gekregen. Het is natuurlijk niet de bedoeling dat de verkiezingsprogramma's weer langs traditionele wegen worden vastgesteld en omgezet naar een coalitieakkoord.'

WELKE FOUTEN MOETEN RAADSLEDEN VOORAL NIET MAKEN?

'Dat er wat misgaat zien als reden om het initiatief onderuit te halen: het is vaak vallen en opstaan. Onhandig is ook voetstoots aannemen dat alle burgers baat hebben bij ieder initiatief: soms is dat alleen een kleine groep. Een misverstand is verder dat participatie fungeert als een bezemwagen van de democratie, alsof alles waarvoor geen geld meer is voortaan door burgers onbetaald wordt gedaan.'

EN WAT ZIJN DE BELANGRIJKSTE TIPS?

'Kijk hoe je kunt faciliteren dat burgers verantwoording nemen voor een stukje van de samenleving. Zoek een zo groot mogelijke meerderheid in de raad, neem ook de 'wijsheid van de minderheid' mee. Werp jezelf niet op als verdediger van een gemeentelijk plan, je staat niet tegenover de samenleving, je bent er vertegenwoordiger van. Het is dus je taak te zorgen dat het beleid wordt afgestemd op wat er leeft.'

Proportioneel en efficiënt

Nast de brochure 'Het raadslid in de Doe-democratie' van het ministerie van Binnenlandse Zaken, biedt ook het rapport 'Raadslid en Burgerkracht' van het Instituut voor Maatschappelijke Innovatie (IMI) veel goede voorbeelden en aanbevelingen. Van den Berg haalt uit dit rapport de volgende uitgangspunten voor participatie:

- Inclusie: selectie en diversiteit
- Deliberatie: dialoog, discussie, debat en uitwisseling van argumenten
- Burgerschap: betrokkenheid, verantwoordelijkheid, initiatief en burgermacht
- Transparantie: inzicht in het proces, informatie en geldstromen
- Efficiëntie: zuinig met belastinggeld en tijd van burgers en ambtenaren
- Proportionaliteit: streven naar de kleinst mogelijke interventie
- Vrijheid van meningsuiting: communicatie, pers en belangen zonder stem
- Legitimiteit: steun voor de uitkomst en voor het proces

Deze waarden zijn volgens haar niet nieuw: 'Het zijn waarden die traditioneel bij de democratie passen en die een nieuwe invulling krijgen.'

Raadslid in de spotlights

10 TIPS OM EEN MEDIAREL TE WINNEN

Ieder jaar zijn er gemeenten waar de media bovenop duiken. De berichtgeving kan leiden tot een crisis of tot beschadigde reputaties. De kans dat de camera ook naar de raadsleden zwenkt, is meer dan denkbeeldig. Je kunt als raadslid het slechte nieuws echter prima naar je hand zetten.

Communicatieadviseurs roepen het in koor: formuleer vanaf het eerste moment een heldere boodschap en herhaal die keer op keer. Toon begrip voor de emoties, erken dat zaken beter moeten maar houdt vast aan de boodschap. Ziedaar het smoren van een rel in de media.

Ieder jaar zijn er wel gemeenten die te maken krijgen met een mediarel. Kenmerkend voor deze situaties is dat ze onverwachts de kop opsteken, zonder dat duidelijk

is waardoor de vaak heftige emotie ontstaat. In elke mediacrisis zijn er slechts twee partijen die de publiciteit domineren: gedupeerden en daders. Er tellen maar twee meningen: voor of tegen. Wie zich genuanceerd uitspreekt, houdt vast iets achter en heult met de daders.

VOORBEREIDING

Als raadslid kun je er maar beter op voorbereid zijn dat ook jij op een dag in de spotlights komt. Voor je het weet word je gebeld en ben je live in de uitzending van de regionale omroep. Belangrijk is dat je dan duidelijk positie kiest, zonder dat je bij de daders wordt ingedeeld. Zelfs als je daar eigenlijk toch mee sympathiseert. Dat kan door een aantal lessen in acht te nemen.

- 1 **Formuleer een heldere boodschap** zodra de crisis zich aandient. Mediacrises voltrekken zich snel en er is weinig bedenktijd. Een heldere boodschap kenmerkt zich door een constructieve oplossing. Door je constructief op te stellen, geef je het signaal dat je de oplossing belangrijker vindt dan de strijd.
- 2 **Begin en eindig altijd met deze boodschap**, want die is het hart van je verhaal en die moet blijven hangen bij de journalist. Hoe duidelijker je hierin bent, hoe beter je boodschap blijft hangen.
- 3 **Zorg dat je zo snel mogelijk beschikt over alle relevante informatie.** Raadsleden die niet op de hoogte zijn van de details, verliezen hun geloofwaardigheid. Ze kunnen hun boodschap niet onderbouwen, waardoor die slecht uit de verf komt.
- 4 **Stem de boodschap af** met je partij, leden van je fractie en waar nodig met andere raadsleden en de gemeente zelf. Daarmee voorkom je dat jouw verhaal door een bondgenoot onderuit wordt gehaald.
- 5 **Draag je boodschap uit** voordat die wordt gevraagd. Bijvoorbeeld via je eigen website of die van de fractie. Ook kun je een persbericht versturen of zelfs journalisten benaderen. Daarmee laat je zien waar je staat voordat er naar wordt gevraagd. Journalisten die je interviewen, houden dan van tevoren rekening met je visie. Daardoor neemt de kans toe dat je je boodschap duidelijk kunt inbrengen in het interview.
- 6 **Toon begrip voor emoties.** Ook al voel je de emoties zelf niet, empathie is nodig om duidelijk te maken dat je alle betrokkenen begrijpt. Daarmee laat je zien dat je boven de partijen staat. Wie dit begrip niet uitspreekt, wordt als kil ervaren.
- 7 **Val niemand persoonlijk aan.** Je kunt wel bepaalde situaties of handelingen betreuren of zelfs afkeuren, maar deel geen zwarte pietten uit. Doe je dat wel, dan gooi je olie op het vuur en dreig je meegesleurd te worden in de crisis.
- 8 **Vermijd vage formuleringen, open deuren en nuance.** Ook al heb je een genuanceerde boodschap, je moet je wel helder uitspreken en concreet worden.
- 9 **Spreek altijd als raadslid**, want dat is de enige reden waarom jouw mening er toe doet. Ook al heb je het over je persoonlijke mening, realiseer je dat dit de persoonlijke mening is van een raadslid.
- 10 **Zorg dat je goed bereikbaar bent.** Mobiele telefoon aan dus, ook als je in overleg zit. Een raadslid dat onbereikbaar is tijdens een crisis, maakt geen goede beurt bij het journaal. Mis je een telefoontje van een journalist, bel dan zo snel mogelijk terug.

TRENDWATCHERS

Diverse deskundigen hebben zich de afgelopen jaren uitgesproken over de vernieuwingen waar cursussen en trainingen aan onderhevig zijn. Raadslid.Nu zet de voorspellingen op een rij van Judith Semeijn (Open Universiteit), Robert-Jan Simons (emeritus hoogleraar Universiteit Utrecht) en Robert-Jan Ritsema (Bestuursacademie).

CURSUSSEN VAN DE TOEKOMST VOOR RAADSLEDEN

Onder invloed van de technologie verandert het cursusaanbod in hoog tempo. Raadsleden gaan dat ook merken. Raadslid.Nu inventariseerde de veranderingen waar trainingen en opleidingen aan onderhevig zijn. De belangrijkste conclusies: cursussen worden digitaler, korter en meer gericht op de eigen raad.

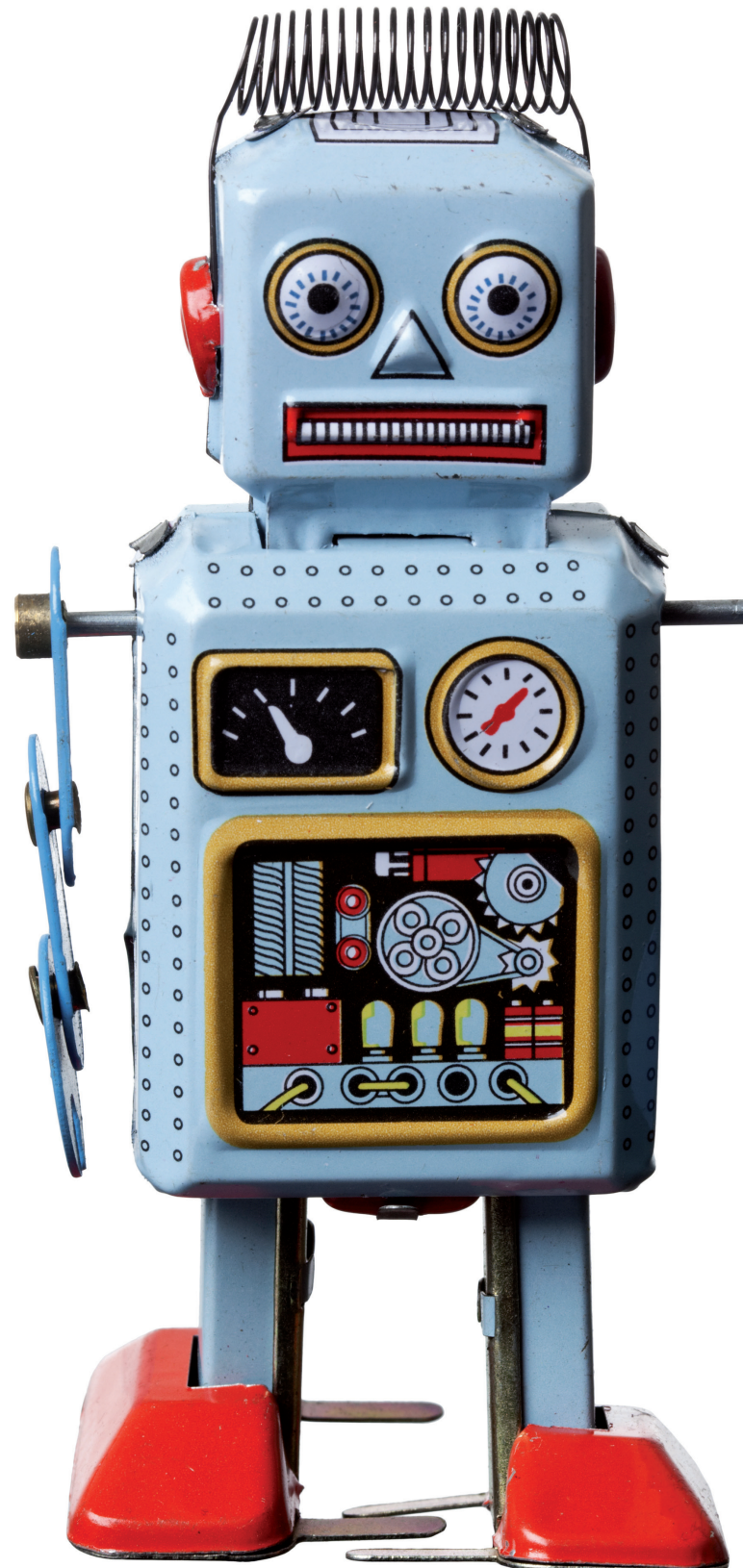
Technologische ontwikkelingen hebben een enorme invloed op het cursusaanbod. Trainingen met filmpjes en digitale spellen, klasjes waarbij de cursisten niet eens meer aanwezig hoeven te zijn: ze schieten als paddenstoelen uit de grond. Ook raadsleden krijgen te maken met deze diversiteit in het cursusaanbod. De belangrijkste trends in opleiden op een rij:

1. RESULTAATGERICHT

Wat kost het, wat levert het op? Geen opleider die nog vreemd opkijkt van deze vraag. Opleiders moeten duidelijk maken wat hun opleiding precies waard is. De tijd van vrijblijvend leren is voorbij. Veel beter dan vroeger zijn opleiders in staat om aan te geven welke bijdrage een opleiding levert aan de kwaliteit van het raadswerk.

2. VERANDERINGSGERICHT

De snelle maatschappelijke veranderingen dicteren het cursusaanbod. Hoe kun je grip krijgen op de vele veranderingen waar jij als raadslid mee te maken krijgt? In vrijwel elke cursus of training is deze vraag duidelijk aan de orde.

3. COMPACT

Het opleidingsaanbod is steeds meer gericht op compacte trainingen en cursussen. Meerdaagse opleidingen komen steeds minder vaak voor. In maximaal een paar dagen leren cursisten nieuwe vaardigheden en inzichten.

4. LEREN OP DE WERKPLEK

De opleider komt steeds vaker aan huis. Het komt minder vaak voor dat raadsleden naar het scholingsinstituut hoeven af te reizen. Ook bieden trainers aan om het werk van de raadsleden te verwerken in een cursus of een training.

5. DIGITALE KLASJES

Bij cursussen schuiven ook deelnemers van andere organisaties aan. Zo ontstaan er 'klasjes' van mensen die zich met dezelfde concrete vraagstukken bezighouden. Bijvoorbeeld cursussen speciaal leden van de commissie financiën of voor griffiers. Ook cursisten van andere gemeenten kunnen aanschuiven. Zo ontstaan niet alleen schaalvoordelen, maar leren cursisten ook van andere organisaties. In digitale klassen kunnen ze de vraagstukken ook onderling bespreken, zonder bij elkaar te komen. Cursussen voor raadsleden maken nog weinig gebruik van deze mogelijkheden, maar daar buiten nemen deze snel toe.

6. GAMIFICATION

Cursussen en trainingen maken gebruik van digitale spellen die speciaal zijn ontworpen om te leren. Deze zogenaamde serious games maken het mogelijk voor elk raadslid om op zelfgekozen momenten de leerstof door te nemen en te trainen. Een bekend leerspel is The Email Game, waarmee je punten verdient, inclusief bonussen, door je e-mail snel te verwerken.

7. LEREN OP MAAT

Het wordt eenvoudiger voor opleiders om een cursus te ontwerpen die volkomen is afgestemd op de specifieke wensen van raadsleden. Dankzij de openbaarheid van internet zijn er zoveel lesmateriaal en leervormen beschikbaar, dat maatwerk eenvoudig te realiseren is.

8. LEREN MET BEELDEN

Nieuwe generaties groeien op met YouTube en andere vormen van beeldcommunicatie. Dit leidt tot nieuwe vormen van beeldleren. Nu al zijn er grote iPads van tachtig bij vijftig centimeter waar groepen samen op werken. De schermen zijn groot genoeg om meerdere beelden tegelijk te laten zien, waardoor ze onderling vergelijkbaar zijn. Niet alleen de inhoud van beeld is belangrijk, ook de reflectie daarop van de cursisten. In navolging van deze ontwikkelingen ontstaan er meer cursussen die overwegend gebruikmaken van beeldmateriaal.

VRIENDEN VAN DE RAAD

Raadsleden verantwoorden zich voortdurend tegenover pers, bedrijfsleven en bewoners. Binnen het gemeentehuis, weg van de camera, hebben ze te maken met het bestuurlijk en ambtelijk apparaat. Hoe denken zij over de raad? Een burgemeester (Zeist), een gemeentesecretaris (Hoorn) en een griffier vertellen hoe zij aankijken tegen raadsleden.

Koos Janssen, burgemeester Zeist:
'Ga eens wat vaker op werkbezoek'

'Vroeger kon je wat bereiken door het machtsspel te beheersen. Vandaag de dag verlies je zonder samenspel. In een gemeente waar het goed toeven is, zit de raad aan het stuur. We hadden in Zeist bijvoorbeeld de bezuinigingsdialoog, waarin de samenleving werd gevraagd om bezuinigingsvoorstellen te doen. De raad stelde het kader daarvoor vast, werd tussendoor bijgepraat en nam uiteindelijk een besluit. Daarin werden eigen argumenten gewogen en afgezet tegen de inzichten en de motivatie van burgers. Driekwart van de voorstellen is overgenomen en daarmee werd de taakstelling van de bezuiniging gehaald.

Het samenspel van de raad is dus niet alleen gericht op de interne contacten bij de gemeente, maar ook op de samenleving. De raad moet vaker als geheel op werkbezoek gaan, dus niet alleen per fractie afzonderlijk. Heb steeds waardering voor de onderlinge verschillen, juist dat is een extra reden om te verbinden, met elkaar en de samenleving. Ieder raadslid kan zelf ideeën bedenken om het samenspel vorm te geven, afhankelijk van voorkeuren, kwaliteiten en opvattingen.

Samenspel stelt eisen aan de kwaliteit van het debat, dat wordt steeds meer een dialoog. De tijd is voorbij dat degene met de hardste stem of de slimste speech het debat kan domineren. In de politiek gaat het niet meer om stemmenmaximalisatie maar om inhoudsmaximalisatie. Wie dat niet beseft wordt op den duur irrelevant. Er mag best af en toe heibel zijn, als het maar ergens over gaat.'

Frans Mencke, gemeentesecretaris Hoorn:
'We reiken een prijs uit voor het beste raadsvoorstel'

'De dualisering heeft afstand geschapen tussen raad, college, griffie en organisatie. Laten we niet teveel met elkaar bezig zijn, maar met de agenda van de stad. We kunnen dat stimuleren door aanspreekbaar zijn. Ik zit bij de raadsvergadering om het college te ondersteunen, raadsleden kunnen tussendoor altijd met een vraag bij me terecht. Ik drink

regelmatig een kop koffie met de fractievoorzitters, ook zonder vastomlijnd onderwerp. Het initiatief kan van beide kanten komen.

Laatst heb ik ze een presentatie gegeven over de ontwikkelingen van onze organisatie. Ik geef dan achtergronden mee en hoor hoe raadsleden daar tegenaan kijken. Raadsleden zijn inwoners, met behoeftes en ervaringen die net zo zinvol zijn als enquêtes en het burgerpanel.

Mijn overleg met de griffier is open en constructief. Ons streven is om de kwaliteit van raadsvoorstellen te verhogen. De griffie leest die voordat ze naar het college gaan. We hebben ook een prijs voor het beste raadsvoorstel, jaarlijks worden er drie genomineerd. Dit leidt tot betere raadsvoorstellen en dus ook een betere discussie in de raad.

Mijn tip aan raadsleden is om je niet te verliezen in de details van de uitvoering: je plek is primair in de stuurhut, niet in de machinekamer. Ga, eventueel via de griffier, gerust bij de organisatie te rade, iedereen zal je helpen. Stel vragen, wees nieuwsgierig en durf een onderbouwd oordeel te vormen. Van raadsleden wordt verwacht dat ze overall direct een mening over hebben, soms komen ze dan in de verleiding een oordeel te geven voordat het beeld duidelijk is. Dat kun je voorkomen door eerst even te vragen wat er speelt.'

Jan Dirk Pruim, griffier Almere:

'We helpen om voeling te houden met de samenleving'

'Net als fractiemedewerkers zorgt de griffie voor ondersteuning van de raad. Daar wordt wel eens op bezuinigd. Raadsleden denken dat ze het zelf wel kunnen en ze willen uitstralen dat ze zuinig omgaan met gemeenschapsgeld. Maar soms gaat de kost voor de baat: goede ondersteuning kan helpen de juiste besparingen te realiseren.

Politiek is een vorm van geïnstitutionaliseerd wantrouwen: je moet scherp blijven. Tegelijk is een goed functionerende raad sparring partner van het college. Bij het zoeken van dat evenwicht kan de griffie helpen. Wrijving geeft glans, mits op de goede manier: gebruik geen zand om zilver te poetsen.

Het functieprofiel van een griffiemedewerker in de grote stad kan verschillen met een collega op het platteland. En het profiel kan ook veranderen in de loop der tijd, afhankelijk van politieke thema's, de samenstelling van de raad of maatschappelijke ontwikkelingen. Data-analyse en ict worden steeds belangrijker in beleidsfuncties. Ook het contact met de burger wordt intensiever.

Het is aan de werkgeverscommissie om te zorgen dat de beste kandidaat wordt benoemd en ook als zodanig wordt aangestuurd. Daarnaast is regelmatig overleg nodig: zit je met elkaar nog op hetzelfde spoor en wat heb je geleerd van mislukkingen?

Het raadslidmaatschap geeft veel rechten, maar ook verantwoordelijkheden. Niet alleen luisteren naar de meerderheid, ook naar de minderheid en niet alleen gaan voor eigen eer en glorie, maar primair voor wat de burger nodig heeft. Je mag als raad van de griffie verwachten dat ze hierbij ondersteuning geven. Ze doorgronden niet alleen collegevoorstellen, ze helpen je ook voeling te houden met wat er gebeurt in de samenleving.'

GEREEDSCHAPSKIST VOOR RAADSLEDEN

Als raadslid heb je heel wat instrumenten tot je beschikking om je werk te doen. Sommigen zijn wettelijk vastgelegd, anderen haal je weer ergens anders. In dit overzicht staan de belangrijkste gereedschappen op een rij, evenals de plaatsen waar ze klaarliggen.

INSTRUMENTENBANK

Raadsleden beschikken over verschillende instrumenten, waarmee zij hun kaderstellende en controlerende rol zo goed mogelijk kunnen uitvoeren. Bijvoorbeeld het recht op ambtelijke bijstand. Daarnaast zijn er speciale instellingen en organisaties waarvan raadsleden gebruik kunnen maken, zoals de auditcommissie en de rekenkamer.

Op de website van Raadslid.Nu staat een overzicht van de instrumenten die gemeenten beschikbaar stellen aan raadsleden.

<http://www.raadslid.nu/content/instrumentenbank-0>

BURGEMEESTERSTOOL

Gemeenteraden die hun burgemeester willen herbenoemen kunnen gebruikmaken van de burgermeesterstool van Raadslid.Nu. Dit instrument geeft een stappenplan om het gesprek met de burgemeester aan te gaan over zijn of haar functioneren.

Raadslid.Nu wil met de burgemeesterstool voor de herbenoeming van de burgemeester het belang van goede gesprekken over het functioneren van de burgemeester met de burgemeester onderstrepen. Dit instrument biedt raadsleden concrete handvatten om de relatie van de gemeenteraad met de burgemeester zodanig in te richten dat er sprake is van een gesprek waarin plaats is voor gerichte feedback op het functioneren van de burgemeester.

<http://www.raadslid.nu/content/burgemeesterstool>

KENNISBANK

In de Kennisbank van Raadslid.Nu staat nuttige en relevante informatie die diverse organisaties bieden voor raadsleden.

De informatie is te vinden op onderwerp of thema, zoals Aanbesteding; Informatieveiligheid; Integriteit; Rekenkamers; Risicomanagement en Sociaal Domein/Decentralisaties.

<http://www.raadslid.nu/content/kennisbank>

LASTENMETER

Raadsleden kunnen met de Lastenmeter een integraal overzicht krijgen van de gemeentelijke heffingen.

De Lastenmeter werd in november 2014 gelanceerd met de mogelijkheid om voor een aantal typen huishoudens in beeld te krijgen wat de hoogte van de gemeentelijke lasten is. Ook kunnen de totale opbrengsten per belasting voor de gehele stad en de huidige verdeling van deze lasten worden bekeken. In de nieuwste versie zijn bovendien ook bedrijven opgenomen. Het is mogelijk om te zien wat de veranderingen in tarieven betekenen voor bedrijven en de gemeentelijke begroting.

<http://www.lokalelastenmeter.nl/raadsdeel>

BESLISBOOM

Deze tool helpt raadsleden te bepalen welke middelen ze wanneer in kunnen zetten bij veiligheidsvraagstukken.

In de lokale politiek spelen altijd wel concrete veiligheidsvraagstukken. De vraag is hoe u als raadslid met veiligheidsvraagstukken om gaat.

Deze beslisboom helpt de juiste afwegingen op het juiste moment te maken. Deze tool is te gebruiken bij elk veiligheidsvraagstuk in de gemeente.

<http://www.raadsledenveiligheid.nl/tools/beslisboom/toelichting>

WETTELIJKE INSTRUMENTEN

Een aantal instrumenten voor raadsleden zijn wettelijk verankerd. Het gaat om een aantal bevoegdheden voor alle raadsleden:

- Budgetrecht
- Indienen van moties en amendementen
- Recht van amendement
- Initiatiefrecht
- Recht van interpellatie
- Vragenrecht
- Inlichtingenplicht van het college
- Recht van onderzoek

PROFIEL

REINETTE GJALTEMA – VAN DER LAAN

*'Ik merk dat ik tijdens raadsdebatten
meer op mijn doel afga.'*

RAADSLID OP TRAINING

Gemeenten hebben steeds meer grote en complexe taken op het bord liggen. Raadsleden hebben de behoefte zich te blijven ontwikkelen om hun werk goed te kunnen doen. Het aanbod van opleidingen, trainingen en cursussen is groot en divers. Het kan daarom lastig zijn om de passende vorm te kiezen.

Reinette Gjaltema - van der Laan is sinds 2011 raadslid in Marum. Ze volgde recentelijk de training 'Fractie in topvorm' met de hele raad.

'Het initiatief voor deze training van een dagdeel kwam van het Steenkampinstituut, een onderdeel van het CDA. Wat ik prettig vond is dat het niet alleen ging om kennis en vaardigheden, maar ook om teamgeest.

Ik kan niet zeggen dat we problemen hebben met de teamgeest, wel vind ik dit als fractievoorzitter een heel belangrijk aspect van ons werk. Bovendien straalt dat woord topvorm een soort energie uit en dat sprak me aan. Positief was ook dat bureau Debat.nl dat de training geeft, rekening houdt met de wensen van deelnemers bij het bepalen van de vorm en de inhoud.

Tijdens de avond hebben we gedebatteerd over een aantal kwesties, zoals een verbod op het afsteken van vuurwerk. Sommige fractiegenoten hadden de rol van voorstander en andere waren tegenstander. De docent stelde prikkelende vragen, als een journalist, en gaf feedback. Zoals: bewaar evenwicht tussen stevig en vriendelijk zijn. Je mag best je mening stevig neerzetten, maar doe dat ook vriendelijk, anders ben je niet overtuigend.

Een andere tip ging over de opbouw van je betoog tijdens een raadsdebat. Het is heel slim om te beginnen met een kwinkslag, een stukje humor dat met het onderwerp te

maken heeft. Daarna grijp je terug naar de voorgeschiedenis van het onderwerp. Dan doe je een voorstel en je sluit af met een samenvatting en een pittige conclusie.

Het is altijd verstandig om hierbij het partijprogramma als uitgangspunt te gebruiken: de kiezers zien dan waar we voor staan en ze kunnen ons daar ook op afrekenen. Maar omdat onze visie vaak al bekend is binnen de achterban is het ook heel goed om daarbuiten te kijken en te laten zien dat onze oplossingen voor veel meer burgers van belang zijn.

Het was leuk om nieuwe kennis te combineren met bestaande ervaringen, je ziet opeens allerlei nieuwe mogelijkheden. Ook hebben we elkaar beter leren kennen, waardoor we wat meer relaxt met elkaar omgaan. En merkte ik dat ik tijdens raadsdebatten meer op mijn doel afga, als iemand fel op mij reageert laat ik me daar niet meer door afleiden.

We hebben als fractie ook al besloten dat er een vervolgtraining komt met dezelfde docent. Hij gaat een raadsdebat observeren en daarna evalueren we hoe dat is gelopen. Ik denk dat zijn deskundigheid en de onderlinge uitwisseling weer veel nieuwe inzichten brengen.'

HOE EEN **CRISIS** TE BEZWEREN

Boze burgers, opstootjes, nare publiciteit, bedreigingen: veel raadsleden hebben een bestuurlijke crisis van dichtbij meegemaakt. Crises kun je echter voorblijven. En als ze toch toeslaan, zorg dan dat je er zo snel mogelijk uitkomt. Twee raadsleden vertellen over hun ervaringen en oplossingen.

Een crisis overkomt je zonder dat je er vat op hebt', zegt Douwe Oosterveen, fractievoorzitter van coalitiepartij Gemeentebelangen van De Wolden. 'Bij ons was geen crisis: we zagen als raad aankomen dat er in de gemeente een azc zou worden gevestigd. Gebruik dat woord crisis alleen als het van toepassing is. Laat ambtenaren niet roepen dat ze aan crisismanagement doen, voor je het weet gaat dat woord rondzingen.'

Tal van gemeenten waar azc's gepland stonden, werden geconfronteerd met bewonersavonden die uit de hand liepen. Zo niet in de gemeente De Wolden. Wat ging hier goed? 'In een zaal met een verhoogd podium wek je de schijn dat je jezelf verheft boven de burger en tegelijk maak je jezelf kwetsbaar tegenover het publiek',

INSTRUMENTARIUM

Maak een zorgvuldige keuze uit het instrumentarium dat de raad ter beschikking staat, zoals fractieoverleg, een raadsdebat en eventueel het opschalen naar de Commissaris van de Koning of een extern adviseur. Deze aanbeveling komt van onderzoeker Laurens de Graaf van de Universiteit Tilburg. Hij schreef het rapport 'De ene politiek-bestuurlijke crisis is de andere niet', waarin ook het advies staat om de inwoners te betrekken bij het oplossen van een wethouders- of collegecrisis.

Een andere publicatie over bestuurlijke crises is 'Calamiteiten in het sociaal domein'. Daarin staat de aanbeveling om als gemeenteraad goed met elkaar te overleggen hoe zal om te gaan met calamiteiten. Ook zinvol is het simuleren van een casus waarmee de raad in kaart brengt hoe de gemeente reageert bij calamiteit. Oordeel niet voordat de feiten bekend zijn, is een van de adviezen. Maar toon wel empathie richting betrokkenen. Met inachtneming van wettelijke grenzen moet de informatieachterstand van de gemeenteraad ten opzichte van het college zo klein mogelijk zijn.

Tenslotte is er een video over hoe om te gaan met bedreigingen tegen raadsleden van het Centrum Criminaliteitspreventie en Veiligheid (zie www.raadsledenveiligheid.nl). Deze video van twee minuten bevat concrete tips, waaronder:

- meld wat er gebeurd is bij de burgemeester
- raadpleeg een vertrouwenspersoon
- zet het onderwerp als raad op de agenda
- spreek gezamenlijk met elkaar af wat acceptabel is aarzel niet om incidenten of het gevoel dat iets 'niet pluis' is te melden

vertelt Douwe Oosterveen. 'Wij hielden een inloopavond, iedereen kon op een zelfgekozen tijdstip binnenlopen, er stond dus geen woedende massa voor de deur.'

PRAAT MET IEDEREEN

Andere tips van Oosterveen gaan over het voorkomen of hanteren van een crisis: 'Praat met iedereen die dat wil, bepaal heel bewust wat je koers is en wat je daarover naar buiten brengt. Neem de tijd om na te denken, weersta de verleiding je mening te geven voordat je weet wat er aan de hand is. Maak je afweging onafhankelijk van de maatschappelijke druk en gebruik alleen de argumenten die je zelf relevant vindt.'

De gemeente Midden-Delfland kwam begin dit jaar wel terecht in een bestuurlijke crisis. Een voorstel tot herbenoeming van de burgemeester kreeg onverwacht geen meerderheid. Prompt viel het woord crisis. Een van de fractievoorzitters stapte op. 'Misverstanden en irritaties hadden voor verwarring gezorgd, het was allemaal niet zo bedoeld', zegt Elly de Jong van oppositiepartij PvdA. 'Toen dat duidelijk werd zag de Commissaris van de Koning geen aanleiding om van herbenoeming af te zien. Daarmee was de kous natuurlijk niet af. Je kunt niet even overnieuw stemmen. Het vertrouwen van raadsleden in elkaar moet worden hersteld.'

SPREEK VRIJUIT

Daarvoor kwam er een bemiddelaar. De Jong: 'Een goede extern begeleider is onmisbaar. Neem diens adviezen heel

BELLEN OVER BEDREIGINGEN

Raadsleden die zijn bedreigd en niet zeker weten hoe daar mee om te gaan, kunnen hierover bellen met de Vertrouwenslijn. Deze is bereikbaar op 0800-2800200. Mark den Boer, voorzitter van Raadslid.Nu, is daar blij mee: 'Er moet naast de formele afhandeling ook aandacht zijn voor persoonlijke kant.'

Maar liefst 26 procent van de raadsleden heeft te maken gehad met agressie, bedreiging of zelfs geweld. En toch doet maar een vijfde hiervan aangifte, zo blijkt uit onderzoek van begin dit jaar door de Vertrouwenslijn, het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (het CCV) en het Periklesinstituut.

Raadsleden die blijven last houden van bedreiging en agressie kunnen voor nazorg bellen met het Instituut voor Psychotrauma: 0418-683444.

serieus, ook als ze niet goed uitkomen. Ook belangrijk is zorgen dat de volgende crisis wordt voorkomen. Goede opleidingen helpen daarbij, die behoren alle partijen verplicht te stellen voor raadskandidaten. Daarnaast is altijd een orgaan nodig waarmee je de stabiliteit kunt herstellen. Dat kan een vertrouwenscommissie zijn. Daarin spreek je vrijuit met elkaar, zonder dat dit naar buiten komt. Luister daar goed naar elkaar. Zet daarbij het belang van de gemeente voorop. Niet dat van jezelf of van je fractie.'

DUBBELE GEVOELEN BIJ REGIONALE SAMENWERKING

Steeds meer gemeenten gaan regionale samenwerking aan. Het is een prima oplossing voor zaken als milieu, veiligheid, afval en het sociale domein. Maar je staat als raad ook bevoegdheden af en dat voelt niet altijd lekker. Drie raadsleden vertellen over hun inzichten en ervaringen over regionale samenwerking.

Aan het woord: Bert Hümmels (Leefbaar Almelo), Gert Logt (Voor De Gemeenschap, Halderberge) en Cor van Verk (PvdA Dordrecht).

Of het al lukt met regionale samenwerking? Van geen kanten', verzucht Cor van Verk. 'Het kan zijn dat ons college vecht als een leeuw om de opdracht van de raad uit te voeren. Misschien gaat ze vechtend ten onder. Mijn vermoeden is dat er tijdens dat overleg andere dingen gebeuren dan we te horen krijgen. Ik zeg niet dat ze niet hun best doen, maar er is geen transparantie. Die is wel nodig, vooral wanneer het niet is gelukt om iets te bereiken voor de burgers. We moeten dan als lokale politiek kunnen uitleggen waarom dat niet gelukt is. Het zou mooi zijn als de pers erin duikt om opening van zaken te geven, maar daarvoor is Dordrecht te klein.'

VUIST MAKEN

Bert Hümmels beaamt: 'Je kunt weinig doen, zelfs wanneer je als voltallige raad ontevreden bent. Je maakt pas een vuist wanneer al die veertien raden in de regio samen vergaderen en hetzelfde besluit nemen. Het presidium van het Twentebeeraad zou wel stappen in de goede richting kunnen zetten, maar het heeft nog niet die positie verkregen. Daarom nemen griffiers en ambtenaren momenteel veel initiatieven. Ongetwijfeld met goede bedoelingen, maar geen ideale situatie.'

Ook in Halderberge namen griffiers het voortouw, samen met de bestuursadviseurs van de colleges. Gert Logt: 'In dat overleg worden de begrotingen voor 2017 voorbereid. Op zich een goede zaak dat het gezamenlijk gebeurt, maar correct is het niet. Je wilt als raad meer zicht op het proces en meer invloed op het eindresultaat. Het is alsof je in een

bus bent gestapt waarvan de passagiers naar Scheveningen willen. Net als het college is de buschauffeur bevoegd om een sturende rol te vervullen en dat loopt goed af als je helder aangeeft waar je heen wilt. Het kan zijn dat ook Zandvoort of Oostende in het gestelde kader passen.'

HAKKEN IN HET ZAND

Hümmels is er nog niet uit of hij de regionale samenwerking tussen gemeenten een verbetering vindt. 'Als ik mijn controlerende rol onvoldoende kan waarmaken, voel ik irritatie. Maar als ik zie dat er tegelijk stappen vooruit worden gezet, word ik daar ook blij van. Er staan om me heen nogal wat hakken in het zand en ik wil daar niet aan meedoen. Dat zou de positie van het presidium verzwakken, terwijl die juist versterkt moet worden om de samenwerking vorm te geven. Zeker nu in de uitvoering al veel vormen van regionale samenwerking gaande zijn, kun je daar niet bij achterblijven.'

Vroeger kende Twente een regioraad. Hümmels: 'Die raad had besluitvormingsmacht, nu moeten gemeenteraden tot overeenstemming komen voordat ze iets tot stand kunnen brengen. Bovendien waren de verhoudingen goed, nadat het jaren had gekost om aan elkaar te wennen. Verder zaten er niet alleen raadsleden in, maar ook uit iedere gemeente een collegelid. Dat zou nu ook zeer gewenst zijn, maar het komt er niet van, want daarvoor is nodig dat twee derde van de veertien raden ermee instemt. Dat zie ik voorlopig niet gebeuren.'

CONSTRUCTIEF

Wat kunnen raadsleden individueel of gezamenlijk doen om regionale samenwerking goed te laten functioneren? En is dat anders bij bovengemeentelijk beleid dan bij samenwerkingsvormen die organisch ontstaan? Voor Logt is daar weinig verschil tussen: 'In beide gevallen moet je zorgen dat je als raad je positie als hoogste lokale bestuursorgaan afdwingt, anders kun je de controlerende taak niet goed uitvoeren. De macht van het college moet in evenwicht zijn met een tegenmacht die vragen en kaders stelt, die zorgt dat budgetten bewaakt worden en die de tanden laat zien bij overschrijdingen. Je moet accepteren dat het vinden van een nieuwe plek in het samenwerkingsverband voor de raad nog een zoekproces is. Ik hoop dat we over een jaar genoeg stappen hebben gemaakt om de controlerende rol beter te vervullen. Van de griffie mag je daarbij een constructieve

HANDREIKING

Kies als raad een rol die past bij de samenwerkingsvorm en maak met het college afspraken over de wijze waarop de raad invloed kan uitoefenen. Dat zijn enkele tips uit de publicatie 'Grip op regionale samenwerking', dat is uitgebracht door de Vereniging van Griffiers en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De opstellers van het stuk (de bureaus KokxDeVoogd en Berenschot) hebben nauw overleg gehad met de VNG en Raadslid.Nu.

Het document is bedoeld als handreiking voor gemeenteraadsleden en griffiers en is te downloaden via www.gemeentenvandetoekomst.nl.

Bert Hümmels (Leefbaar Almelo)

rol verwachten. Die heeft deskundigheid in huis en kan je ondersteunen bij het beleggen van gezamenlijke bijeenkomsten met raadsleden van de deelnemende gemeenten.'

Ook meent Logt dat een goede samenwerking tussen gemeenten gebaat is bij samenwerking tussen raad en college. 'Je mag het college erop aanspreken dat het een krachtige positie van de gemeenteraden niet bedreigend vindt, maar juist ondersteunend voor het bereiken van doelen. Je strijdt met elkaar voor de belangen van al die burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere betrokkenen in je gemeente. Meedenken betekent niet dat je de controlerende rol verwaarloost en dat geldt ook voor samenwerken in de regio. Zet de belangen samen op een rij, zoek raakvlakken, deel kennis en geef elkaar de ruimte om gezamenlijk de regio mooier te maken.'

GEZAMENLIJKE ZIENSWIJZE

Hieruit vloeit voort, volgens Logt, dat de democratische controle niet langer plaatsvindt door het accorderen van een dichtgetimmerd stuk dat door de colleges wordt opgesteld en aan de raden voorgelegd. 'Veel beter is dat

Gert Logt (Voor De Gemeenschap, Halderberge)

ambtenaren een globaal stuk voorbereiden dat colleges bekijken en voorleggen aan de betrokken raden. Zo kun je als raad de deskundigheid bundelen en draagvlak creëren. Daarnaast krijg je minder vaak te maken verrassingen als budgetoverschrijdingen. Bovendien is een gezamenlijke zienswijze van de raden voor de colleges alleen maar prettig, omdat ze dan tenminste werken aan een visie waar draagvlak voor is. Die samenwerking moet niet altijd formeel van aard zijn. Het rapport "Wisselwerking" van de Raad voor het Openbaar Bestuur zegt dat het belangrijk is om ook informeel met elkaar samen te werken, zodat je elkaar leert kennen en kunt inspelen op elkaars behoeftes.'

Ook Cor van Verk onderschrijft dat deelname van colleges aan het overleg de kwaliteit van de samenwerking vergroot. 'Dan zit er meer democratische controle in. Nog beter zou zijn dat er verkiezingen komen voor een regionaal vertegenwoordigend orgaan. Dat is nu wettelijk niet toegestaan, maar ik hoop dat dit verandert. Het hoeft niet voor samenwerkingsverbanden met een meer technisch-uitvoerend karakter, bijvoorbeeld over veiligheid, maar wel als besluiten de belangen van de burger raken. Dat is onder meer het geval bij het uitkeringsbeleid en de zorg.'

Daarnaast zouden we onze collegeleden moeten vragen om te rapporteren over het samenwerkingsoverleg, vervolgt Van Verk. 'We moeten niet alleen weten of een bepaald onderhandelingsresultaat is bereikt, maar ook waarom. Een ander idee is dat we met een aantal raadsleden uit de regio gezamenlijk op de publieke tribune gaan zitten bij het samenwerkingsoverleg. Het lijkt me interessant om na te gaan hoe de wethouders opereren uit gemeentes waarvan geen raadslid aanwezig is. Hoe zorgvuldig volgen zij hun opdracht en hoe communiceren ze daarover later met de raad?'

PRESIDIUM

Voor Hümmels staat de rol van het presidium centraal. 'Het lijkt me verstandig dat er een orgaan komt dat het collegeoverleg adviseert, wellicht kan het presidium dat doen. Dat krijgt dan mandaat om in te spelen op thema's die bij het collegeoverleg op de agenda staan. Bijvoorbeeld als het gaat om stimuleren van de werkgelegenheid in de regio, want daar profiteren alle gemeenten van. Als we

dit alert aanpakken, kunnen we de burger bij de volgende verkiezingen recht in de ogen kijken. Daarvoor is nodig dat we de moed hebben om tegenstellingen opzij te zetten en te opereren vanuit gemeenschappelijke belangen van alle fracties en gemeentes. Als dat lukt ontstaat er een nieuw evenwicht in de verhoudingen tussen de bestuursorganen en nieuwe Twentse dynamiek. Die ik trouwens alle regio's toewens.'

GEEN GEKONKEL

Logt stemt in: 'Als we nou gewoon met elkaar constateren dat samenwerking veel voordelen heeft, dan kunnen we afspreken dat we daar gezamenlijk voor gaan. En dan lukt dat zonder bureaucratie, eenheidsworst of gekonkel. Soms heb je schaalvergroting nodig om efficiënt te zijn en bij onderhandelingen met bijvoorbeeld een ict-leverancier sta je samen sterker. Hoe groot je de gemeente ook maakt, er zijn altijd eenpitters met een bepaald specialisme die graag sparren met vakgenoten elders. Ook zouden ze elkaar kunnen vervangen bij afwezigheid of ziekte.'

Cor van Verk (PvdA Dordrecht)

‘CONTROLLERENDE ROL RAAD BETEKENT SIMULTAAN SCHAKEN’

Bas Denters over controle en verantwoording

De controlerende rol van de raad wordt, onder meer door de regionalisering, langzaam maar zeker uitgehold. Een goede reden voor Raadslid.Nu om in 2016 de controlerende rol van de raad centraal te stellen. Over het probleem en de oplossing schreef Bas Denters, hoogleraar bestuurskunde in Twente, het essay ‘Controle en verantwoording in een veranderend lokaal bestuur’. Hoe controleer je wat oncontroleerbaar lijkt?

Hoe erg is het dat de rol van de raad kleiner wordt, nu de werkdruk van raadsleden zo hoog is? Denters: ‘Controle en verantwoording zijn onmisbaar in de politiek. In de eerste plaats zorgt controle voor democratische legitimatie van besluiten. In de tweede plaats bieden controle en verantwoording burgers ook bescherming tegen bestuurlijke willekeur en machtsmisbruik. Tenslotte draagt controle bij aan doelmatig en effectief beleid.’

Die controlerende rol staat niet alleen onder druk door de regionalisering. Denters: ‘Ook door privatisering en verzelfstandiging is de raad steeds meer op afstand komen te staan. Verder nemen burgers en ondernemers steeds vaker zelf het heft in handen bij het beheer van de publieke ruimte. Door deze ontwikkelingen verplaatst het politieke spel zich naar andere borden en moet je als raadslid simultaan schaken.’

*Bepaal vooraf
welke speelruimte je
het college geeft*

Die nieuwe verhoudingen vragen ook om andere omgangsvormen met het college. Denters: ‘Stel dat een wethouder in het kader van de bestrijding van leegstand in de binnenstad een afspraak maakt met de middenstand die de raad niet zint. De verleiding is dan groot om de wethouder een rode kaart te geven. Maar hoe duidelijk en hoe werkbaar waren de afspraken over de speelruimte voor de wethouder eigenlijk? Eigenlijk moet je als raad vooraf bepalen welke speelruimte je een college geeft. Het college heeft speelruimte nodig om zinvol te kunnen samenwerken met maatschappelijk partners. Maar het is aan de raad om de grenzen van het speelveld duidelijk te markeren. Waarvan wil hij op de hoogte gehouden worden en tot waar gaat het mandaat? Hoe ver mag de wethouder gaan en wat zijn de budgettaire grenzen?’

Denters: ‘Het afbakenen van het speelveld schept duidelijkheid voor alle betrokken partijen: zowel voor de raad als voor het college en diens overlegpartners. Voor het college schept dit ook verplichtingen: koppel tijdig terug naar de raad, zodat deze tijdig kan bepalen of het college op de juiste koers ligt en er tijdig bijgestuurd kan worden. Daarmee voorkom je ontsporingen en frustraties bij raad en college en – last, but not least – bij burgers en maatschappelijke partners.’

Breng burgers en hun organisaties in stelling

De raad kan er overigens ook voor kiezen om anderen bij de controle en verandering te betrekken; denk aan de accountant en de rekenkamer. Maar de raad kan bij de

controle en verantwoording ook burgers en hun organisaties “in stelling brengen”. Bij een geprivatiseerde dienst kan de raad bijvoorbeeld de controle en verantwoording overdragen aan cliëntenraden of een burgerpanel: is men tevreden en hoe kan het beter? Andere opties zijn het houden van burgerpeilingen, of het instellen van een visitatiecommissie die wordt uitgenodigd om te reflecteren en aanbevelingen over bijvoorbeeld de manier waarop de gemeente in het afgelopen jaar vorm heeft gegeven aan de transitie in het sociale domein.

Raadslid.Nu

ONDERZOEKSRAPPORTEN

Raadslid.Nu heeft het onderzoek over rol en positie van de raad in deze raadsperiode gestimuleerd. Universiteiten, wetenschappers en diverse deskundigen van bureaus hebben op verzoek van Raadslid.Nu onderzoeken gedaan naar de rol en positie van raadsleden en de raad. Raadsleden houden van concrete aanbevelingen. Daarom bevatten deze onderzoeksrapporten allemaal overzichten van tips, adviezen en aanbevelingen.

De onderzoeksrapporten staan op de website van Raadslid.Nu onder het tabblad publicaties, zie: <http://www.raadslid.nu/content/publicaties->
Wanneer u dit magazine digitaal leest, kunt u klikken op de rapporten en de links.

HET BUDGETRECHT VAN DE RAAD INTACT?

Wat is het effect van burgerbegrotingen en wijkbudgetten op het budgetrecht van de raad? Conclusie: ervaringen in Oude IJsselstreek, Best, Geldermalsen en Zeist leren dat het budgetrecht van de raad overeind blijft.

Zie voor het hele rapport: <http://www.raadslid.nu/content/het-budgetrecht-van-de-raad-intact>

KANSRIJK MAAR KWETSBAAR

Kan de burger de controlerende rol van de raad versterken? Wilt u het weten, lees het onderzoek Kansrijk maar kwetsbaar over burgeraudits als nieuwe vorm van burgerparticipatie van de Nederlandse School voor het Openbaar Bestuur.

Zie voor het hele onderzoek: <http://www.raadslid.nu/content/kansrijk-maar-kwetsbaar>

NATIONAAL RAADSLEDENONDERZOEK

Het Nijmeegse bureau Daadkracht onderzocht voor de vierde keer op rij hoe het is gesteld met de werkdruk van raadsleden en waar raadsleden hun tijd aan besteden. Leerzaam en nuttig maar vooral ook een stimulans voor raadsleden en Raadslid.Nu om na te denken over de vergoeding van raadsleden.

Zie voor het hele onderzoek: <http://www.raadslid.nu/content/nationaal-raadsledenonderzoek-0>

RAADSLEDEN OVER HET VEILIGHEIDSGEVOEL VAN INWONERS EN RAADSLEDEN EN DE OPVANG VAN VLUCHTELINGEN

Raadsleden overwegen te stoppen als gevolg van bedreigingen. Raadsleden zijn ontevreden over de wijze waarop zij het veiligheidsgevoel van hun inwoners hebben kunnen wegnemen. Raadsleden worden niet overal tijdig door het college betrokken bij de keuze van locatie en soort van vluchtelingenopvang. Lees de uitkomsten in een enquête die Overheid in Nederland in opdracht van Raadslid. Nu uitvoerde over de effecten van agressie, bedreiging, intimidatie en geweld.

Zie voor het hele onderzoek: <http://www.raadslid.nu/content/raadsleden-over-het-veiligheidsgevoel-van-inwoners-en-raadsleden-en-opvang-van-vluchtelingen>

RAADSLID EN BURGERKRACHT

Hoe ga je als raadslid om met initiatieven van burgers? Inwoners hebben steun en erkenning nodig van raadsleden. Dit blijkt uit het rapport Raadslid en Burgerkracht van het Instituut Maatschappelijke Innovatie (IMI). In het rapport geven raadsleden tips en adviezen hoe de raad op burgerinitiatieven kan reageren. Sleutelwoorden hierbij zijn: faciliteren, verbinden, controleren en kaderstellen. Zie voor het hele rapport: <http://www.raadslid.nu/content/raadslid-en-burgerkracht>

RAADSLID EN OPEN OVERHEID

De gemeenteraad kan een belangrijke rol hebben in de overgang naar een overheid die alle informatie open en transparant beschikbaar stelt. De raad kan regelen dat raadsinformatie toegankelijk en herbruikbaar is. De raad kan het college stimuleren om financiële open informatie te geven. Bovendien kan de raad door het vergelijken van de prestaties van de eigen gemeente met vergelijkbare gemeenten stimuleren dat gemeenten van elkaar willen leren. Het staat allemaal in een rapport dat het Instituut voor Maatschappelijke Innovatie in opdracht van Raadslid.Nu maakte.

Zie voor het hele rapport: <http://www.raadslid.nu/content/raadslid-en-open-overheid>

AANZIEN OF AFZIEN

Het aanzien van de gemeenteraad kan het beste worden verbeterd door korter en effectiever te vergaderen, betere ondersteuning van de raad in regionale samenwerking en betere communicatie over wat de raad doet en wat de bevoegdheden van de gemeenteraad zijn. Dit staat in het rapport van Raadslid.Nu 'Aanzien of afzien' over het aanzien van het raadslid en het aanzien van de gemeenteraad. De auteurs van dit rapport, Lex Cachet en Niek Verkaik, analyseren dat het aanzien van de raad is afgenomen doordat de raad niet vanzelfsprekend gezaghebbend is, doordat de nadruk ligt op schandalen, door het grote

aantal politieke crises en doordat de raad door complexe regelgeving en regionalisering van gemeentelijke taken problemen niet meer kan oplossen.

Zie voor het hele rapport: <http://www.raadslid.nu/content/aanzien-afzien>

IN DE BAN VAN REGIONALE SAMENWERKING

Raadsleden zoeken greep en controle op regionale samenwerking. Raadslid.Nu volgt hoe raadsleden in Twente, West-Brabant en Drechtsteden greep en invloed op regionale samenwerking proberen te krijgen. Lees de lotgevallen van uw collega's in deze regio's om meer greep op hun regio te krijgen in de door Jos Moerkamp geschreven verhalen in de Afleveringenreeks 'In de ban van regionale samenwerking'.

Zie voor de hele reeks: <http://www.raadslid.nu/content/afleveringenreeks-de-ban-van-regionale-samenwerking>

CONTROLE DOOR DE RAAD IS NIET MEER HETZELFDE

Regionale samenwerking, privatisering van taken en vermaatschappelijking (burgers moeten meer zelf doen en we krijgen dorps- en wijkraden) dwingen gemeenteraden tot nieuwe manier om controle en

verantwoording samen met hun inwoners en instellingen vorm te geven. De Twentse hoogleraar Bas Denters doet de oproep tot experimenteren en legt uit waarom dat wenselijk is in het essay dat hij schreef voor Raadslid.Nu met de titel 'Controle en verantwoording in een veranderend lokaal bestuur'. Zie voor het hele essay: <http://www.raadslid.nu/content/controle-en-verantwoording-een-veranderend-lokaal-bestuur-1>

DE ENE POLITIEK-BESTUURLIJKE CRISIS IS DE ANDERE NIET

De ene politiek-bestuurlijke crisis is de andere niet. Laurens de Graaf van de Universiteit van Tilburg voerde een onderzoek uit in de gemeenten met een college- of wethouderscrisis en komt met aanbevelingen hoe de raad de legitimatie voor oplossingen van bestuurlijke crises kan vergroten: onder meer burgers eerder erbij betrekken. Zie voor het hele onderzoek: <http://www.raadslid.nu/content/de-ene-politiek-bestuurlijke-crisis-de-andere-niet>

CALAMITEITEN IN HET SOCIAAL DOMEIN

Hoe kunnen gemeenteraden (samen met bestuurders en ambtenaren) zich voorbereiden op mogelijke calamiteiten bij de uitvoering van de nieuwe taken voor zorg, ondersteuning en participatie in het sociaal domein.

RAADSLID.NU
NEDERLANDSE VERENIGING VOOR RAADSLEDEN

Calamiteiten in het sociale domein

Het rapport van Niek Verkaik en Jeroen de Jager geeft praktijkvoorbeelden hoe dat gemeenteraden zich het beste op calamiteiten kunnen voorbereiden. Zie voor het hele rapport: <http://www.raadslid.nu/content/calamiteiten-het-sociaal-domein>

STUREN IN DIENSTBAARHEID

Rien Fraanje doet in het essay 'Sturen in dienstbaarheid' een pleidooi voor een andere rol van de raad. De klassieke rollen, kader stellen, volksvertegenwoordiging en controleren volstaan niet meer na de introductie van de nieuwe taken in het sociaal domein. Weg met de SMART geformuleerde doelstellingen, op weg naar netwerken en verbinden. Zie voor het hele essay: <http://www.raadslid.nu/content/sturen-dienstbaarheid>

RAADSLID.NU
NEDERLANDSE VERENIGING VOOR RAADSLEDEN

Sturen in dienstbaarheid

Verkennd essay naar de rollen van de gemeenteraad bij de uitvoering van de nieuwe taken in het sociaal domein.

STAPPENPLAN VOOR GREEP EN CONTROLE OP VERBONDEN PARTIJEN

OBMC ontwierp een stappenplan, een zogeheten format, hoe de raad in twaalf stappen meer greep en invloed kan krijgen op zogeheten verbonden partijen. Zie voor het hele stappenplan: <http://www.raadslid.nu/content/format-verbonden-partijen>

Raadslid.Nu als Nederlandse Vereniging van Raadsleden werkt op inhoudelijke basis samen met kennispartners die een bijdrage leveren aan het werk van Raadslid.Nu om raadsleden te ondersteunen en te faciliteren om hun raadswerk beter te kunnen uitvoeren:

BNG Bank is een kennispartner die graag bijdraagt aan het vergroten van de expertise van raadsleden om beter en krachtiger financieel te kunnen sturen.

BNG Bank is de bank van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De strategie van de bank is met 'de klant' mee te bewegen, door met diensten op maat in te spelen op de veranderende behoeften van de klanten. Voor meer informatie klik hier voor de website van BNG Bank.

Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) is een maatschappelijk

betrokken partner voor iedereen die (beroepsmatig) bijdraagt aan een veiliger en leefbaarder Nederland. Of het nu gaat om preventie, handhaving of naleving. Het CCV biedt professionals, ondernemers en burgers praktische tools op bijvoorbeeld woninginbraak, veiligheidsbeleving en jeugdoverlast.

In 2015 hield het CCV een enquête onder raadsleden over hun rol ten aanzien van veiligheid. Met Raadslid.Nu werkt het CCV samen om de rol van raadsleden op het terrein van veiligheid te versterken. Dit kan gaan over diverse inhoudelijke veiligheidsonderwerpen en de rol van raadsleden ten aanzien van de burgemeester, de politie en de veiligheidsregio. Voor meer informatie, de enquête en de rol van raadsleden, zie: www.raadsledenveiligheid.nl.

Deloitte maakte in samenwerking met Raadslid.Nu aan het begin van de raadsperiode de

publicatie Raadsleden Centraal, een praktische handreiking waardoor raadsleden zicht krijgen wat er op financieel terrein van hen wordt verwacht. Deloitte is kennispartner die de rol van de raad wil versterken op financiële controle en organiseerde in 2015 daarom met Raadslid.Nu webinars voor raadsleden over het lezen van begrotingen en de controle op het sociale domein.

NotuBiz maakt politieke besluitvorming inzichtelijk en is daarnaast kennispartner

van Raadslid.Nu. NotuBiz faciliteert het gehele vergaderproces: publiceren van vergaderstukken, papierloos vergaderen via uw tablet, live uitzenden van vergaderen en toegankelijk archiveren van zowel stukken als audio-/videomateriaal. Dit alles binnen één geïntegreerd publicatiesysteem. Kijk voor meer informatie op: www.notubiz.nl

De puzzel op het snijvlak tussen profilering en samenwerking maakt het zijn van raadslid

uitdagend, maar leidt ook tot vraagstukken over spelregels, rolopvatting, het betrekken van inwoners, maatschappelijk middenveld & bedrijfsleven en de verhouding tot regio en buurgemeenten.

Petra Habets Advies & Ontwikkeling is een bestuurskundig adviesbureau dat raden, colleges en organisatie ondersteunt in hun onderlinge samenwerking, het samenspel met de samenleving, regionale samenwerking en de governance van verbonden partijen. Petra Habets Advies & Ontwikkeling ontwikkelde voor Raadslid.Nu gefilmde question & answers over de rol van de rekenkamer voor de raad. In het voorjaar van 2016 maakte Petra Habets Advies & Ontwikkeling een visueel stappenplan waarin raadsleden vertellen over de betekenis van de werkgeversfunctie van de raad.

Voor meer informatie, zie de speciale pagina voor raadsleden en griffiers op de website: <http://www.petrahabets.nl/?p=voorwie&sp=raadgriffier>

Transitiepartners is het adviesbureau voor maatschappelijke oplossingen en is sinds 2016 kennispartner van Raadslid.Nu. Zij ondersteunen

gemeenten in het sociale domein met strategie, beleid en uitvoering. Daarbij ligt de kracht van Transitiepartners op het snijvlak van inhoud en bedrijfsvoering. Raadslid.Nu en Transitiepartners werken dit jaar aan "de controlerende rol" van de raad. Transitiepartners ondersteunt gemeenteraden daarin actief door middel van advies en trainingen. Voor meer informatie: www.transitiepartners.nl.

Wecycle staat voor de veilige, verantwoorde en vertrouwde inzameling en recycling van afgedankte

elektrische apparaten en energiezuinige lampen (e-waste). Wecycle ontzorgt 85 procent van de gemeenten en is al meer dan 15 jaar het enige non-profitsysteem voor e-waste in Nederland. Raadslid.Nu investeert in duurzame relaties, die er op gericht zijn om een raad in een raadsperiode duurzaam beter in rol en positie te brengen. Duurzaamheid is een vraagstuk dat bij gemeenten en gemeenteraden hoog op de agenda staat en is een essentieel thema voor Wecycle. Voor meer informatie: www.wecycle.nl

COLLEGIALE TIPS

voor nieuwkomers

Daar zit je dan als nieuwbakken raadslid, tot over je oren in de beleidsrapporten en de propvolle agenda's. Maar niet getreurd, want ervaren collega's uit het hele land helpen je om je draai te vinden.

'Verlies je niet in details, bemoei je niet met de uitvoering en let vooral op de maatschappelijke effecten van het door jou voorgestelde beleid.' Het is een van de adviezen die ervaren raadsleden hebben voor hun nieuwe collega's. Dwars door partijen en gemeenten is er de collegiale hulp die je helpt om je draai te vinden als raadslid.

'Lees niet teveel stukken, maar ga kennismaken met bewoners en ondernemers in de stad. Ga niet alleen af op verhalen van directeuren, maar spreek ook altijd betrokkenen bij de uitvoering.'

[Pepijn Boekhorst \(Nijmegen\)](#)

'Houd er rekening mee dat je elkaar in de politiek altijd weer nodig hebt. Je moet samenwerken, soms geven en soms nemen. Als je dat in balans hebt, kun je iets bereiken voor de inwoners.'

[Jonathan van Diemen \(De Ronde Venen\)](#)

'Ben je pas gestart als raadslid vergeet dan niet waarom je het doet en voor wie. Niet voor de wethouder of de burgemeester maar voor je stad en al je stadsgenoten die je mag vertegenwoordigen.'

[Roel Leers \(Heerlen\)](#)

'Neem de tijd om kennis en ervaring op te doen. Neem niet te gauw genoeg met wat je voorgezet wordt.'

[Ton Dijkmans \(Cranendonck\)](#)

'Maak gebruik van alle opleidingskansen die zich aandienen, blijf met iedereen in gesprek en ga regelmatig te rade bij de griffier.'

[Frauke Joester \(Leiderdorp\)](#)

'Je kunt niet alles, dus beperk je tot onderwerpen die je werkelijk interesseren. Als nieuweling kun je snel de weg en dus de focus kwijtraken.'

[Harold Halewijn \(Wormerland\)](#)

'Durf onderscheidend te zijn en de waarom-vraag te stellen. Vaak is de vraag waarom iemand iets doet voor diegene een spiegel om te denken: Ja... waarom doen we het eigenlijk zo? Daar begint iedere verandering.'

[Tim Simons \(Drimmelen\)](#)

'Mijn advies aan nieuwe raadsleden: zorg dat je beschikt over basiskennis van ons staats- en bestuursrecht.'

[Gina Jansen \(Borger-Odoorn\)](#)

'Wees een echte waakhond. Die blaft niet de hele tijd maar bijt wel als het moet.'

[Ingeborg Hoogveld \(Rotterdam\)](#)

'Blijf dicht bij jezelf, wees authentiek. Relatieveer de wereld waar je in terecht komt en gebruik je humor; dat maakt het zoveel leuker.'

[Mark van Oisterwijk \(Goirle\)](#)

LIDMAATSCHAP

Het lidmaatschap is mogelijk voor alle raadsleden, burgerraadsleden, commissieleden, duo-raadsleden, steunfractieleden en fractiemedewerkers. Er zijn twee soorten lidmaatschap: individueel en collectief.

INDIVIDUEEL LIDMAATSCHAP

U kunt als individueel raadslid lid worden. De contributie bedraagt € 75,00 per jaar. U ontvangt van Raadslid.Nu een keer per jaar een contributiefactuur. Sinds de zomer van 2014 mogen raadsleden de kosten van de contributie indienen bij de raadsgriffie en ten laste van de bestuurskosten declareren.

COLLECTIEF LIDMAATSCHAP

Gemeenteraden kunnen zich ook collectief aanmelden als lid. Als een gemeenteraad collectief lid wordt, betaalt u per (raads)lid een contributie van € 35,00.

WAT IS DE MEERWAARDE VAN HET LIDMAATSCHAP VAN RAADSLID.NU?

- Als lid kunt u deelnemen aan regiobijeenkomsten die wij regelmatig organiseren rondom specifieke thema's zoals integriteit, belangenverstrengeling, veiligheid en de rol en positie van de raad;
- Als lid hebt u toegang tot het speciale gesloten gedeelte van de website. Hier kunt u informatie vinden over hoe de procedure voor de herbenoeming van de burgemeester gedaan kan worden, en kunt u zoeken op profielen van andere raadsleden.
- Als lid ontvangt u wekelijks onze digitale nieuwsbrief met een overzicht van de belangrijkste nieuwsfeiten voor raadsleden van de afgelopen week, het Raadslid van de Week en tips & adviezen om uw rol als raad en raadslid beter te kunnen vervullen.
- Als lid helpt u de positie van Raadslid.Nu versterken om te lobbyen voor betere vergoedingen voor raadsleden, voor het sneller betrekken van de raad bij lastige debatten in de gemeenten, voor een betere ondersteuning door griffie en rekenkamer en voor een zelfbewuste budgettaire positie van de gemeenteraad.

Petra Habets Advies & Ontwikkeling

uw partner voor

regie op bestuurlijke ambities

dialogoog met de samenleving

kiezen in regionale samenwerking

sturen op verbonden partijen

dialogoog over rollen en samenspel

teambuilding in een politieke context

evaluatie & onderzoek

gespreksleiding

coaching, klankbord & intervisie

Uw raad is halverwege, tijd om de balans op te maken. Hoe werkt de raad ondanks politieke verschillen samen, hoe vult deze raad zijn eigen rol in, welke goede punten wil de raad vasthouden en welke punten behoeven nog extra aandacht?

Wat zijn ambities, bijvoorbeeld als het gaat om:

- de samenwerking met het college***
- de kwaliteit van het besluitvormingsproces***
- de relatie met de inwoners, maatschappelijke partners en de regio?***

Petra Habets Advies & Ontwikkeling kan u bij deze reflectie* begeleiden middels

de staat van de raad

Wat gaan we doen?

Wij verzorgen graag de begeleiding van een werkconferentie met uw raad of sleutelpersonen in en eventueel buiten uw raad om de balans op te maken en eventuele vervolgacties of werkafspraken te formuleren.

Hoe gaan we dit doen?

De werkvorm van deze conferentie bepalen we in overleg tijdens een voorgesprek. Ook kiezen we in samenspraak met u voor een (beknopte) rapportagevorm om de resultaten vast te leggen, bijvoorbeeld een infographic of een video.

* Naast gemeenteraden begeleiden wij ook colleges en individuele fracties bij het aanbrengen van focus, het aanscherpen van het (politieke) profiel en het maken van keuzes, iets wat juist ook halverwege de raadsperiode relevant kan zijn.

OPLEIDINGEN

**Raadswerk vraagt veel van raadsleden
Grijp de kansen om u zelf te ontwikkelen.
Blijf leren en volg een training**

Raadslid.Nu heeft een databank met cursussen, opleidingen of trainingen voor raadsleden.
Deze zijn gespecificeerd op de competenties die u nodig heeft bij het goed functioneren als raadslid.

Communiceren

Initiatief nemen

Omgevingsbewustzijn

Onderhandelen

Dordeelsvorming

Overtuigingskracht

Plannen en organiseren

Samenwerken

Coachen

Sturend vermogen

Heeft u interesse, neem contact met ons op via info@raadslid.nu.
Of word lid, log in op de website www.Raadslid.Nu en zoek zelf de geschikte opleiding.

Niet-partijpolitieke scholing van de raadsleden komt, onder meer dankzij de inspanningen van Raadslid.Nu, ten laste van de gemeente. Dit recht op vergoeding van de kosten voor niet-partijpolitieke opleiding voor raadsleden is met ingang van 1 juli 2014 vastgelegd in het rechtspositiebesluit raads- en commissieleden dat op 20 juni 2014 gepubliceerd is in het Staatsblad.